

av JESPER STRÖMBECK

”Tillsammans satsade båda sidorna uppskattningsvis över 4 miljarder kronor på tv-annonser enbart i samband med presidentvalet. Efter att ha matats med dessa annonser i veckor är det mitt bestämda intryck att majoriteten av dem handlade om att attackera motståndaren.”

USA – en allt mer delad nation

VALET ÄR ÖVER. TROTS ATT majoriteten i de flesta europeiska länderna ville se John Kerry segra i det amerikanska presidentvalet, hade amerikanerna fräckheten att återigen välja George W. Bush till president. Till skillnad från förra valet kan ingen den här gången hävda att Bush inte är den legitima segraren. Dessutom vann republikanerna en förstärkt majoritet i senaten och representanthuset, och de närmaste fyra åren kommer Bush få möjlighet att utse nya domare i högsta domstolen.

”Det värsta”, säger en av demokraterna i Florida till mig, ”är att det nu inte finns någonting som kan hindra Bush från att driva igenom en ännu konservativare politik”. I det har hon helt rätt. Om Bush vill, har han och republikanerna alla möjligheter att driva igenom en mycket långtgående konservativ politik. Frågan är dock om det var en sådan politik en majoritet av amerikanerna röstade för.

Efter att ha varit på plats i Florida under den amerikanska presidentvalskampanjen är det min preliminära slutsats att fem faktorer avgjorde valet. Den första är att en sittande president alltid har ett försprång kombinerat med upplevelsen av att USA befinner sig i krig mot terrorismen och i Irak. I USA har en sittande president aldrig förlorat valet när landet befunnit sig i krig, och amerikaner som upplever att USA befinner sig i krig har därför varit ovilliga att rösta mot Bush.

Den andra faktorn handlar om att många kände sig osäkra på Kerrys position i sakfrågorna och på hans personliga karaktär. Det i sin tur beror till mycket stor del på att Bush-kampanjen lyckades med sin strategi att utmåla Kerry som en person som byter åsikter allt eftersom opinionsvindarna för-

ändras. Genom att selektivt välja exempel på hur Kerry röstat under sina 20 år i senaten, kunde Bush-kampanjen ge bilden av att han saknade en fast hållning. Att dessa exempel ofta var tagna ur sina sammanhang och missvisande spelade mindre roll – det väsentliga är den känsla av osäkerhet som skapades hos de väljare som övervägde att rösta på Kerry.

Detta hänger samman med den tredje faktorn, som handlar om själva kampanjerna. Tillsammans satsade båda sidorna uppskattningsvis över 4 miljarder kronor på tv-annonser enbart i samband med presidentvalet. Efter att ha matats med dessa annonser i veckor är det mitt bestämda intryck att majoriteten av dem handlade om att attackera motståndaren. Överhuvudtaget har årets valrörelse varit en av de mest negativa på mycket länge, och i det avseendet var varken Kerry eller Bush några änglar. Mitt intryck är dock att de annonser som kritiserade Kerry var effektivare än de annonser som kritiserade Bush. Det hänger samman med att amerikanerna vet vem Bush är och ungefär vad han står för, medan Kerry var i stort sett okänd för de flesta innan kampanjerna började. Därför var det relativt sett enkelt att utmåla Kerry på ett negativt sätt och få genomslag för det, medan människor kunde jämföra bilden av Bush med tidigare inhämtade kunskaper.

Den fjärde faktorn handlar om de båda kampanjernas förmåga att mobilisera sina sympatisörer och få dem att gå och rösta. Båda kampanjerna satsade oerhört mycket på just detta, genom dörrknackningar, telefonsamtal, affischeringar och mycket annat. Att valdeltagandet ökade nästan fem procent visar att det arbetet gav resul-

tat. Republikanerna var dock bättre än demokraterna på att få sina sympatisörer att gå och rösta. Inte minst lyckades de mobilisera de kristna väljarna.

Den femte faktorn, till sist, handlar om sakfrågorna. Undersökningar visar att den viktigaste frågan i valet var ”moraliska värderingar”, följt av ”ekonomi”, ”terrorism” och ”kriget i Irak”. Medan Kerry vann bland dem som ansåg ekonomi och kriget i Irak vara de viktigaste frågorna, vann Bush överlägset bland dem som ansåg terrorismen och, inte minst, moraliska värderingar vara de viktigaste frågorna.

Analytiker talar nu om att det var frågan om moraliska värderingar och republikanernas förmåga att tala till de socialkonservativa och kyrkobesökande amerikanerna som avgjorde valet. De talar också om en nation som sällan varit så splittrad mellan å ena sidan socialkonservativa, abortmotståndare och kyrkobesökare, och å andra sidan de sekulariserade, abortförespråkarna och de socialt sett liberala.

Bush kan nu välja att gå de 49 procent som röstade på Kerry till mötes, och söka förverkliga en politik som har stöd hos alla amerikaner. Han kan också välja att genomdriva en politik som enbart ser till de 51 procent som röstade på honom och som drar full nytta av republikanernas majoritet i senaten och representanthuset.

Om Bush väljer den senare vägen, kommer vi att få se ett allt mer splittrat och samtidigt konservativt land, där religionen spelar en ökande roll, och som fortsätter gå sina egna vägar i världspolitik. Eftersom det mesta talar för en sådan utveckling, finns det all anledning att vara orolig. Det gäller inte minst oss som i grunden är Amerikavänner.